گزارش کوتاه
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۱۶، دی ۱۳۹۶، ۹۹۶-۹۹۱

شایع‌ترین اقلام دارویی تجویز شده در نسخ دفاتر درمانی بیمه‌شدگان اداره کل بیمه سلامت استان کرمان در سال ۹۴-۱۳۹۳: یک گزارش کوتاه

علی شجاعی[۱]، مراد نصری[۲]، ابراهیم بابااحمدی[۳]

دریافت مقاله: ۹۶/۷/۲۴ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۶/۸/۸ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۶/۸/۳۰ پذیرش مقاله: ۹۶/۹/۷

چکیده

زمینه و هدف: فرهنگ تجویز و مصرف دارو به عنوان یک کالای استرتژیک که نقش اساسی در اقتصاد و سلامت خانواده و جامعه دارد مسئله مهمی است که باید مد نظر سیاست‌گزاران نظام سلامت قرار گیرد. هدف از انجام این مطالعه بررسی وضعیت تجویز اقلام دارویی در نسخ دفاتر درمانی بیمه‌شدگان اداره کل بیمه سلامت استان کرمان در سال ۹۴-۱۳۹۳ بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی است و جامعه آماری مطالعه شامل تمامی نسخ دارویی بیمه‌شدگان اداره کل بیمه سلامت استان کرمان در سال ۹۴-۱۳۹۳ که توسط داروخانه‌ها به اداره کل ارسال شده را شامل می‌شود. داده‌های موجود در بانک اطلاعات و پردازشگر بیمه سلامت، از استان دریافت و به روش سرشماری و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: قرص‌های متفورمین ۵۰۰ میلی‌گرم، لوزارتان ۲۵ میلی‌گرم، آاس‌آ ۸۰ میلی‌گرم، آتورواستاتین ۲۰ میلی‌گرم، متوپرولول ۵۰ میلی‌گرم، گلی‌بنکلامید ۵ میلی‌گرم، آمیلودیپین ۵ میلی‌گرم، نیتروگلیسرین ۲/۶ میلی‌گرم، مترونیدازول ۲۵۰ میلی‌گرم و کلسیم‌دی، ۱۰ قلم داروی شایع استان کرمان در هر دو سال ۹۴-۱۳۹۳ بودند. گروه‌های دارویی ضد فشارخون، مسکن‌ها، ضد دیابت، آنتی‌بیوتیک، ویتامین، کاهنده چربی خون، ضد افسردگی، وازودیلاتور، ضد تشنج و آنتی‌اسید، ۱۰ گروه شایع استان کرمان هستند که در سال‌های ۹۴-۱۳۹۳ در نسخ بیمه‌شدگان بیش از ۶۰ درصد فراوانی داروهای تجویز شده را داشته‌اند.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد کنترل و نظارت تجویز اقلام و گروه‌های دارویی فوق‌الذکر بتواند تأثیر خود را در هزینه‌های دارویی کشور و اقتصاد دارو داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: اقلام دارویی، گروه دارویی، بیمه‌شدگان، بیمه سلامت، استان کرمان

۱- دکترای پزشکی عمومی، سازمان بیمه سلامت، تهران، ایران

۲- (نویسنده مسئول) کارشناس ارشد اخلاق اسلامی، اداره کل بیمه سلامت استان ایلام، ایلام، ایران

تلفن: ۳۲۲۳۳۰۷۸-۰۸۴، دورنگار: ۳۲۲۳۳۰۷۴- ۰۸۴، پست الکترونیکی: morad_nasry@yahoo.com

۳- استادیار گروه آموزشی بافت شناسی و میکروبیولوژی، دانشکده پیرادامپزشکی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

مقدمه

دارو از جمله کالاهایی است که در زندگی روزمره انسان وارد شده و نقش مهمی را در بازار خدمات پزشکی و نظام سلامت ایفاء می‌کند. از جمله مشکلات کنونی نظام دارویی کشور روند تجویز اقلام دارویی است که از الگوی خاصی تبعیت نمی‌کند و تجویز آن توسط پزشکان منطقی نیست. تجویز منطقی دارو به معنای تجویز و مصرف دارو متناسب با نیازهای کلینیکی بیمار، در مقادیر پایه‌ریزی شده متناسب با نیاز وی، برای یک دوره زمانی کافی و با کمترین قیمت ممکن است [۱].

تعداد اقلام دارویی تجویز شده در هر نسخه نشان دهنده الگوی تجویز و مصرف رایج دارو در هر جامعه است. در مطالعه‌ای نشان داده شد که میانگین تعداد اقلام دارویی در نسخ پزشکان استان ایلام ۳/۹۲ قلم در هر نسخه بود [۲]. میانگین اقلام تجویزی پزشکان عمومی در نسخ پزشکان استان کرمان نیز ۰/۴۹±۳/۱۵ و متخصص ۰/۶۱±۲/۸۵ بود [۳]. میانگین اقلام تجویزی در تهران ۲/۵۸ بود [۴]. در شهرستان اهواز میانگین اقلام تجویزی ۳/۱ بود [۵].

با توجه به این‌که تاکنون مطالعه جامعی در سطح کشور در مورد شایع‌ترین تجویزهای پزشکی در سازمان بیمه سلامت انجام نشده است. لذا مطالعه بررسی شایع‌ترین و پر هزینه‌ترین اقلام دارویی در کشور در سال ۹۴-۱۳۹۳ انجام شد. مقاله حاضر از مطالعه کشوری مذکور استخراج شده است و به بررسی شایع‌ترین تجویزهای دارویی در نسخ بیمه‌شدگان سازمان بیمه سلامت در استان کرمان در سال ۹۴-۱۳۹۳ می‌پردازد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع توصیفی است. جامعه آماری مطالعه، در سال ۱۳۹۳ شامل ۱۲۶,۱۱۴,۳۸۸ عدد و در سال ۱۳۹۴ شامل ۱۴۲,۲۴۶,۷۴۹ عدد اقلام دارویی تجویز شده در نسخ دارویی بیمه‌شدگان بیمه سلامت بود که توسط داروخانه‌ها به اداره کل بیمه سلامت استان کرمان ارسال شده بودند که به روش سرشماری و با استفاده از نرم‌افزارهای Excel نسخه ۲۰۰۷ و SPSS نسخه ۲۱، مورد بررسی آماری قرار گرفتند. داده‌هایی که فاقد کد دارو، نام دارو و یا دارای کد داروی نامعتبر و عدم هم‌خوانی کد دارو با نام دارو بودند از مطالعه خارج گردید و نتایج به صورت فراوانی و درصد گزارش شده است.

نتایج

نتایج داده‌ها نشان داد که در استان کرمان در سال ۱۳۹۳ به طور متوسط ۲۰۸۳ و در سال ۱۳۹۴ به طور متوسط ۱۹۷۰ قلم دارو تجویز شده است که در مقایسه با کل کشور که در سال ۱۳۹۳ بطور متوسط ۲۲۹۳ و در سال ۱۳۹۴ میانگین ۲۰۸۰ قلم دارو بود [۶] در سال ۱۳۹۳ تقریباً ۹ درصد و در سال ۱۳۹۴ نیز ۵ درصد کمتر تجویز شده است.

داده‌های جدول ۱ فراوانی شایع‌ترین اقلام دارویی در استان کرمان را نشان می‌دهد که ۵ قلم داروی اول در هر دو سال از نظر نوع دارو و رتبه کاملاً مشابهند و اقلام

بعدی در دو سال ۹۴-۱۳۹۳ مشابه هستند اما جایگاه آنها از نظر رتبه متفاوت است..

جدول ۱- فراوانی شایع‌ترین اقلام دارویی تجویز شده در نسخ بیمه‌شدگان سازمان بیمه سلامت در استان کرمان در سال ۹۴-۱۳۹۳

ردیف	شایع‌ترین اقلام دارویی سال ۱۳۹۳	فراوانی سال ۱۳۹۳	ردیف	شایع‌ترین اقلام دارویی سال ۱۳۹۴	فراوانی سال ۱۳۹۴
۱	قرص متفورمین ۵۰۰ میلی گرم	۵۹۲۵۴۹۴	۱	قرص متفورمین ۵۰۰ میلی گرم	۶۹۳۸۰۱۷
۲	قرص لوزارتان ۲۵ میلی گرم	۵۵۳۴۷۱۰	۲	قرص لوزارتان ۲۵ میلی گرم	۵۹۹۴۸۹۵
۳	قرص آ اس‌آ ۸۰ میلی گرم	۵۰۰۳۱۲۶	۳	قرص آ اس‌آ ۸۰ میلی گرم	۵۵۹۷۵۴۳
۴	قرص آتورواستاتین ۲۰ میلی گرم	۳۶۷۲۸۲۸	۴	قرص آتورواستاتین ۲۰ میلی گرم	۴۲۴۹۸۰۶
۵	قرص متوپرولول ۵۰ میلی گرم	۳۳۶۰۱۹۴	۵	قرص متوپرولول ۵۰ میلی گرم	۳۷۲۱۸۳۳
۶	قرص گلی‌بنکلامید ۵ میلی‌گرم	۲۷۹۱۴۶۱	۶	قرص آمیلودیپین ۵ میلی‌گرم	۲۷۱۳۸۸۹
۷	قرص آمیلودیپین ۵ میلی‌گرم	۲۳۸۵۳۶۰	۷	قرص نیتروگلیسرین ۶/۲ میلی‌گرم	۲۶۳۹۶۴۰
۸	قرص نیتروگلیسرین ۶/۲ میلی‌گرم	۲۳۳۴۶۹۸	۸	قرص گلی‌بنکلامید ۵ میلی‌گرم	۲۵۵۸۸۰۳
۹	قرص مترونیدازول ۲۵۰ میلی‌گرم	۲۲۲۴۴۳۴	۹	قرص مترونیدازول ۲۵۰ میلی‌گرم	۲۵۰۶۶۵۷
۱۰	قرص کلسیم‌دی	۲۲۱۲۲۳۵	۱۰	قرص کلسیم‌دی	۲۴۳۹۸۷۷

گروه‌های دارویی ضد فشارخون با ۱۷ درصد، مسکن‌ها با ۱۱ درصد، ضد دیابت با ۸ درصد، آنتی‌بیوتیک با ۷ درصد، ویتامین با ۵ درصد، کاهنده چربی خون با ۴ درصد، ضد افسردگی با ۴ درصد، وازودیلاتور با ۳ درصد، ضد تشنج با ۲ درصد و آنتی‌اسید با ۲ درصد شایع‌ترین گروهای دارویی استان کرمان هستند [۷] که در سال‌های ۹۴-۱۳۹۳ در نسخ بیمه‌شدگان تجویز شده‌اند که ۶۳ درصد داروها در سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ مربوط به گروه‌های فوق‌الذکر است.

نتایج نشان داد که در گروه دارویی [۸] ضد فشارخون داروی لوزارتان پتاسیم، در گروه مسکن‌ها، آاس‌آ، در گروه ضد دیابت، متفورمین، در گروه آنتی‌بیوتیک‌ها، آموکسی‌سیلین، در گروه ویتامین‌ها، اسیدفولیک، در گروه پایین‌آورنده چربی خون، آتورواستاتین، در گروه ضد افسردگی‌ها، نورتریپ‌تیلین، در گروه وازودیلاتورها، نیتروگلیسرین، در گروه ضد تشنج، والپروات سدیم و در گروه آنتی‌اسید، رانیتدین شایع‌ترین دارو بودند.

بحث

مقایسه شایع‌ترین داروها در سال‌های ۹۴-۱۳۹۳ نشان داد که الگوی داروهای تجویزی در استان کرمان از داروهای گوارشی، جلدی، هورمونی، تنفسی و عصبی به سمت داروهای ضد دیابت، ضد فشارخون، ضد چربی، ضد افسردگی و ویتامینی سوق پیدا کرده است. به نظر می‌رسد آگاهی دادن به بیمه‌شدگان در مورد بیماری‌های شایع که داروهای مذکور در مطالعه برای درمان آنها تجویز شده‌اند اهمیت داشته باشد. از تغییر ایجاد شده در نوع دارو و تجویزهای پزشکان در نسخ بیمه‌شدگان استان کرمان می‌توان نتیجه گرفت که بیماری‌های دیابت، فشارخون، چربی خون، افسردگی و حتی سوءتغذیه در کرمان به عنوان تهدید جدی برای سلامت افراد جامعه محسوب

می‌گردند. که با نتایج کشوری همین مطالعه [۶] و نتایج مطالعه Hosaini در سال ۱۳۹۴ هم‌خوانی دارد [۹]. دسترسی به داده‌ها و اطمینان از صحت آنها از محدودیت‌هایی بود که با پیگیری مجریان و بررسی صحت داده‌ها با مراجع اطلاعاتی موجود تأثیر آنها خنثی شد. پیشنهاد می‌شود عوامل مؤثر در تغییر الگوی بیماری‌ها مطالعه شود و مداخلات علمی لازم به تناسب صورت پذیرد.

نتیجه‌گیری

از نوع داروهای تجویزی و مکانیسم اثر آنها شاید بتوان نتیجه گرفت که چند گروه از بیماری‌ها، بیمه‌شدگان اداره کل بیمه سلامت استان کرمان را تهدید می‌کند. به نظر می‌رسد لازم است مسئولین نظام سلامت استان اقدام جدی و عملی برای بررسی بیشتر در این زمینه و در صورت لزوم کنترل آنها به عمل آورند. نظارت و کنترل پرتجویزترین اقلام دارویی در مطالعه می‌تواند تأثیر زیادی در بازار دارویی و اقتصاد دارو در استان کرمان داشته باشد.

تشکر و قدردانی

از اعضای محترم شورای مطالعات سازمان بیمه سلامت ایران که در مراحل تصویب و اجرای مقاله موجبات زحمت آنان را فراهم آورده‌ایم تشکر و قدردانی می‌نماییم.

References

[1] World Health Organization. Action program on essential drugs. How to investigate drug use in health facilities. *Geneva* 1993; WHO/DAP/93.1.

[2] Nasri M. Investigating the number of pharmaceutical items in the prescriptions of general physicians and specialists under contract with the Directorate General of Health Services insurance of Ilam province in August and September 2000. Magazine of general insurance health service 2001; No 19: pp. 26-7. [Farsi]

[3] ZareShahi R. Evaluation the indexes of medicines rational prescription in the prescriptions physicians in Kerman province in 2008. *Journal of Rafsanjan Medical Sciences University* 2012; No 6: pp. 526 [Farsi]

[4] Mosleh A, Darboy Sh, Khoshnevis Ansari Sh, Mohammadi M. The status of Prescription Drug based on WHO indicators in qualified health centers with pharmacies. *Journal of Faculty of Medical Sciences University of Tehran* 2007; No 14: pp. 12-5. [Farsi]

[5] Ahmadi B, Arab M, Narimisa P, Janani L, Najafpoor G. Study of patterns medication prescribed by family physicians and per capita in the Ahvaz city. *Journal of Healthcare Management* 2012; Number 3،4: pp. 25-34. [Farsi]

[6] Nasri M, Shojaee A. The Most Common Items and Pharmaceutical Group Prescribed in Copies of Insured Medical Offices Health of the Iran Insurance Organization in Years 2014 - 2015 [Book on CD-ROM]. Tehran: Health Insurance Organization; 2016. [Farsi].

[7] Amini E. comprehensive information official medications of Iran and the world. Second Edition, Tehran, Roshan ketab, 2013; pp. 3-706. [Farsi]

[8] Sami P. comprehensive reference of Iranian generic drugs. Tehran, Bashari, 2012; pp. 54-1253. [Farsi]

[9] Hosaini S. Statute Letter 2015. http://fda.gov.ir/, 2015; pp. 1. [Farsi]

The Evaluation of the Most Commonly Prescribed Drugs in the Medical Offices Prescriptions for the Persons Insured by Iran Health Insurance Organization in Kerman Province During 2014-2015: A Short Report

A. Shojaei[1], M. Nasri[2], E. Babaahmadi[3]

Received: 16/10/2017 Sent for Revision: 30/10/2017 Received Revised Manuscript: 21/11/2017 Accepted: 28/11/2017

Background and Objectives: The culture of prescribing and taking medicine as a strategic commodity, which plays a fundamental role in the economy and health of the family and society, is an issue of great importance that needs to be considered by the policy makers in the medical system. The purpose of this study was to determine the prescription of drug items in the medical offices prescriptions for the persons insured by Iran Health Insurance Organization in Kerman Province during 2014-2015.

Materials and Methods: This article was a descriptive study and the statistical population of the study included all drug prescriptions of insured persons in Health Insurance General Directorate of Kerman province in 2014-2015, who were sent to the General Directorate by the pharmacies. Available data in the database and health insurance processor were received from the province and analyzed by descriptive statistics using census method.

Results: Metformin tablets 500 mg, Losartan 25 mg, ASA 80 mg, Atoroastatin 20 mg, Metoprolol 50 mg, Glibenclamide 5 mg, Amiludipine 5 mg, Nitroglycerin 2/6 mg, Metronidazole 250 mg, and Calcium D were the 10 common drug items of the Kerman province in both 2014 and 2015. Anti-hypertensive drug groups, analgesics, antidiabetic agents, antibiotics, vitamins, lipid lowering drugs, antidepressants, vasodilators, anticonvulsants ,and antacids were the 10 most common groups in Kerman province that, over the years 2014-2015, had more than 60% of the frequency of prescribed medications in the insured persons' prescriptions.

Conclusion: It seems that the control and supervision of prescribing these drugs and drug groups can have a major impact on the pharmaceutical market.

Key words: Drug items, Drug groups, Insured persons, Health insurance, Kerman province

Funding: This study was funded by Health Insurance Organization.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Health Insurance Organization approved the study.

How to cite this article: Shojaei A, Nasri M, Babaahmadi E. The Evaluation of the Most Commonly Prescribed Drugs in the Medical Offices Prescriptions for the Persons Insured by Iran Health Insurance Organization in Kerman Province During 2014-2015: A Short Report. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2018; 16(10): 991-6. [Farsi]

1- PhD in General Medicine, Health Insurance Organization, Tehran, Iran
2- MA in Islamic Ethics, Health Insurance General Directorate of Ilam Province, Ilam, Iran
(Corresponding Author) Tel: (084) 32233078, Fax: (084) 32233074, Mobile: 09188414879, E-mail: morad_nasry@yahoo.com
3- Assistant Prof., Dept. of Microbiology and Histology, Faculty of Paraveterinary , Ilam University, Ilam, Iran